

Risalelerde; ağaç, bitki, hatta taşların bile camid olmadığı, hepsinin Allah'ı zikrettiği belirtilmektedir. Bazı yerlerde ise tabiat için "kör, sağır, câmid, cahil, şuursuz.." gibi ifadeler kullanılıyor, zıtlık yok mu?

"Evet, fitratın şهادeti reddedilmez. Delâlet-i hal ise, hususan çok cihetlerle gelse, şüphe getirmez. Bak, hadsiz fitrî şهادeti tazammun eden ve nihayetsiz tarzlarda lisan-ı hal ile delâlet eden ve mütedahil daireler gibi bir tek merkeze bakan şu mevcudatın muntazam suretleri, her biri birer dildir ve mevzun heyetleri, her biri birer lisan-ı şهادettir ve mükemmel hayatları, her biri birer lisan-ı tesbihtir ki, Yirmi Dördüncü Söz'de kat'î ispat edildiği gibi, o bütün dillerle pek zâhir bir surette tesbihatları ve tahiyatları ve bir tek Mukaddes Zâta şهادetleri, ziya güneşi gösterdiği gibi, bir Zât-ı Vâcibü'l-Vücuda gösterir ve kemâl-i ulûhiyetine delâlet eder."(1)

Şu içinde yaşadığımız maddi aleme dikkat ile baktığımız zaman, her şeyde ve her mahluk üstünde Allah'a işaret eden, hatta fasih bir dil ile onu zikredip insanlara ilan eden levhaları görüyoruz. Malum olduğu üzere iki türlü dil vardır; birisi normal konuşma dilimiz, diğeri ise hâl dilidir. Kainattaki her bir mahluk kendine özgü bir hâl dili ile Allah'ı tesbih ve tezkir ediyor. Bir elma, üzerindeki harika nakış, sanat ve ikramlar ile sahibini tanıttırıp hali ile onu övüp tenzih ediyor.

Mütedahil, yani iç içe olan mevcudat, hâl dili ile bir merkeze, yani bir yöne, bir noktaya işaret ederler demektir. Mevcudatın üstündeki mükemmel işler ve sanatlar, hâl dili ile sanatkarına ve faili olan Allah'a işaret ediyorlar ve ona dikkatleri çekiyorlar.

Mesela Türkiye'nin merkezi ve başkenti olan Ankara'ya her ilde bir levha döşense ve levhaların hepsi onu gösterse ve ona işaret etse, herkes rahatlıkla onu bulabilir. Allah Celle Celaluhu da kainattaki bütün mevcudat üzerine kendi zatını ve isimlerini gösteren levhalar ve işaretler koymuştur. Bu levhaları ve işaretleri takip eden birisi kolayca Allah'ı bulabilir. Tabiri caiz ise, kainatın merkezi ve ortak noktası Allah'ın marifeti ve tanıtımıdır.

Kainatta ne var ne yok, her şey Allah'ı tesbih edip, ona bir şekilde ibadet ediyor. Bu tesbih ve ibadette irade ve şuur sahipleri bilerek ve irade ederek tesbih ve ibadette bulunuyorlar. İrade ve şuur sahibi olmayan diğeri mahlukat ise, vazife ve fitrat itibari ile tesbih ve ibadet yapıyorlar. İradesiz ve şuursuz olan bu mahlukat, hâl

dili ve vazife noktasından fitri olarak tesbih ve ibadette bulunuyorlar. Onlar hal ve vazife noktasından ne yaptıklarını bilmeseler de, Allah'ın sonsuz ilmi onlar adına biliyor. Allah'ın bu bilmesi tesbih ve ibadet noktasından yeterlidir.

Nitekim Kur'an'ın çok ayetlerinde, şuurun alametleri hükmünde olan tesbih ve zikir, cansız varlıklara izafe edilmiştir. Bu ayetlerden bazıları şunlardır:

"Göklerde ve yerde bulunan her şey Allah'ı tesbih etmektedir. O, Aziz'dir, Hakîm'dir."(*Hadîd, 57/1*)

"Yedi gök, arz ve bunların içinde bulunanlar, O'nu tesbih ederler. O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiç bir şey yoktur, ama siz onların tesbihlerini anlamazsınız. O, Halîm'dir, çok bağışlayandır."(*İsrâ, 17/44*)

Özet olarak; bütün mahlukatın fitri ve hali yapmış oldukları dua ve tesbihler, bir dua edilen ve tesbih edilen Zat'a işaret ve delalet eder. Nasıl şeffaf şeyler üstünde yansıyan ışıklar, güneşin varlığına işaret ve delalet ediyor ise, aynı şekilde bütün mahlukatın fitri ve hali tesbihleri de; ışık parmakları ile Allah'ın varlığına ve birliğine şahadet ve işaret ediyorlar.

Tesbihat sedalarını bu cihetle anlayabiliriz. **Seda** sadece ağızdan çıkan ses demek değildir.

Ayrıca her bir mahluka nezaret ve vekalet eden bir meleğin olduğu hadis ile sabittir. (2) Mesela bir ağaca vekalet eden melek, ağacın her bir yaprak ve dallarının fitri bir dil ile yaptığı tesbih ve takdisi kendi namına Allah'a takdim eder. Bu takdimi yapabilmesi için Allah o meleği ağaç suretinde ve formatında yaratmıştır. Yani melek ağacın her bir yaprak ve dalını temsil edecek fitri bir ahvale sahiptir. Bu yüzden melekler vekil ve nazır olduğu mahlukun şeklinde yaratılmışlardır. Melekler vekalet ettiği mahlukların bizim anladığımız şekilde sesi olabilirler.

Risale-i Nur'un mevcudatı cansız, şuursuz ve cahil şeklinde nitelemesi yaratma noktasındadır. Yoksa Allah'a olan işaretleri noktasında değildir. Bir tavuğa, yumurtayı yaratma noktasında cahil ve şuursuz diyebiliriz. Lakin tavuğun bir sanat olarak sanatkarı olan Allah'a işaret etmesi noktasında ona şuurlu ya da şuurlu gibi demektedir hiçbir tenakuz ve çelişki yoktur.

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, On Üçüncü Pencere.](#)

(2) bk. *Taberi, İbn Kesir, Suyuti/ed-durru'l-Mensur, Hakka:6-12. ayetlerin tefsiri; Kenzu'l-Ummal, h. no:4679*